

● Kennis: basis van onze economie? ●

Als modern noordelijk ondernemer heb ik een account op het Linked-In Netwerk Noord. Een digitaal netwerk dat ik ondernemers die het nog niet ontdekt hebben, van harte kan aanbevelen. Het biedt niet alleen netwerkmogelijkheden, maar ook discussieplatforms, interessante nieuwtjes en een gratis vacaturesite. Enige tijd geleden startte een lid van dit netwerk de discussie of de kenniseconomie nog belangrijk is. Een terechte vraag want er wordt veel overheidsgeld gestoken in het versterken van onze kennis. Zo krijgt het noorden van Nederland veel geld van de overheid voor onderzoek en ontwikkelingen op gebied van energie (Energy Valley), watertechnologie (Wetsus en het watercluster in Friesland), sensoren (Sensor Universe in Drenthe) en koolhydraten (Carbohydrate Competence Centre in Groningen). Maar alleen het opdoen van kennis is niet voldoende om de economie te doen draaien.

Kennis: verwerven of daadwerkelijk gebruiken?

Vanuit een lang vervlogen TNO-verleden heb ik een behoorlijke dosis scepsis overgehouden wat het investeren van de overheid in kennis betreft. Toen ik werkzaam was bij het TNO-instituut voor 'onderzoek voor papier en karton' kreeg mijn afdeling vanuit tal van overheidsfondsen veel geld om de Nederlandse kennis op dat vakgebied te versterken. En dat deden we: wij hebben toen onder meer ongelooflijk veel kennis opgebouwd over de fundamentele achtergrond van het papierdrogen, over het natte deel van het papiermaken en over de processen voor het verwerken van oudpapier. Helaas moet ik nu - terugkijkend op toen - constateren dat deze kennis het bedrijfsleven bitter weinig gebracht heeft. TNO had de vakkennis wel opgedaan, maar beschikte toentertijd niet over de vaardigheden die nodig waren om die kennis over te brengen naar de praktijk waar die kennis daadwerkelijk gebruikt kon worden: het bedrijfsleven.

De afgelopen jaren heb ik met veel kleine bureaus gesproken waarvan de broodwinning in feite bestaat uit het binnenhalen van kennissubsidies. Ze zijn bijvoorbeeld bezig met ontwikkeling en/of onderzoek rond actuele onderwerpen als schone energie, hergebruik van reststromen en technieken om energie te besparen. Het zijn bureaus die vaak precies weten waar subsidies voor hun werk te halen zijn. De bronnen van kennis en de toepassing ervan geven ze heel wat minder aandacht. Zo heb ik een bedrijf ontmoet dat onderzoek deed voor de winning van olie uit algen, maar dat niet op de hoogte was van de fabrieken die hiervoor reeds bestaan in Israël en Californië. Ook sprak ik ooit iemand van een bedrijf dat veel subsidiegeld krijgt voor de ontwikkeling van een proefinstallatie voor het scheiden van huisvuil, maar er zelf niet in geloofde dat die wijze van scheiding in de praktijk ooit zal werken. Een derde triest voorbeeld van 'subsidievernietiging' is een bedrijf dat met veel Europees subsidiegeld een nieuwe technologie ontwikkelt om water te ontzouten met behulp van zonne-energie. Toen een tijdje geleden het project ten einde zou lopen, zocht het bedrijf contact met mij om hun technologie in de markt te zetten. Net op het moment dat ik begonnen was met het in kaart brengen van deze markt, kwam het bericht dat de onderneming opnieuw vier jaar ontwikkelingsubsidie kreeg. Dit betekende het einde van de verkoopplannen. Al met al zal duidelijk zijn dat de bijdrage aan onze (kennis) economie van dit soort onderzoekspraktijken nihil is: de kennis wordt ontwikkeld, maar niet gebruikt.

Goede kennis kun je halen

Aan de ene kant wordt er dus veel kennis ontwikkeld waar niets mee gebeurt, maar er is ook een andere kant. In Nederland is een enorm kennisreservoir dat niet aangeboord wordt omdat bedrijven er geen weet van hebben. Een aantal voorbeelden: Philips Apptech is een onderzoeksinstelling in Eindhoven met ongeveer 2000 medewerkers die zich bezighoudt met toegepaste ontwikkelingen voor de Philipsbedrijven. In de keukens van dit instituut ontstaan bijvoorbeeld apparaten van de toekomst zoals de 3D tv, brandstofcellen en medische apparatuur. Wat velen niet weten, is dat Philips Apptech ook voor niet-Philipsbedrijven onderzoek doet. Iedere ondernemer is welkom als klant, maar helaas is dat te weinig bekend. En zo blijft een schatkamer van kennis ongebruikt door veel ondernemers: eeuwig zonde.

Twee andere 'onbekende kennisbronnen' bevinden zich dicht bij huis: in Emmen. Het eerste is het Advanced Polymer Institute (API). Ooit was dit instituut de centrale R&D afdeling van de vezeldivisie van AKZO. Sinds 2009 is het onafhankelijk geworden en is het door iedere ondernemer in te huren. Op een steenworp afstand van API is het tweede voorbeeld te vinden: Emmtec Lab. Emmtec lab is een van de best geoutilleerde laboratoria voor kunststofonderzoek in Nederland. Het is werkelijk een kunststof kennisoase voor ondernemers die zich bezighouden met kunststoffen. En zo zijn er nog veel meer bronnen van kennis die de ondernemer van dienst kunnen zijn. Ik noem er nog een paar: Procede in Enschede (procestechnologie), de TNO-instituten, ATO op gebied van landbouwgewassen en universiteiten en hogescholen in binnen- en buitenland.

Bruggen slaan naar kennisbronnen

Al met al durf ik wel te stellen dat er al zoveel kennis voor ondernemers beschikbaar is, dat er vraagtekens gesteld kunnen worden bij het puur en alleen investeren in de opbouw van kennis. Het lijkt nu belangrijker in de kenniseconomie te investeren door bestaande kennis goed beschikbaar te maken voor ondernemers. De weg naar de kennisinstellingen moet bekend worden en makkelijker te bewandelen zijn. Er bestaan ook door de overheid gefinancierde organisaties, zoals Syntens, die bedrijven helpen de weg naar de kennisbronnen te vinden. Dit initiatief is echter niet voldoende.

Ondernemers spreken niet dezelfde taal als onderzoekers. Willen ze elkaar kunnen vinden, dan zijn er mensen nodig die de vraag van de ondernemer kunnen vertalen naar een onderzoeksvraag en die de onderzoeksresultaten kunnen vertalen naar de toepassing. Bruggenbouwers dus.